

Wes-Kaap Onderwysdepartement

EKONOMIE

Graad 12 Kwartaal 3
2026

Leerderboek

VOLMAAKTE MARKTE

MEERVOUDIGE KEUSE VRAE

1.1.1 'n Voorbeeld van 'n veranderlike koste-item is ...

- A elektrisiteit
- B huur
- C versekering
- D lewensdekking

1.1.2 Die helling van die vraagkurwe van 'n individuele firma onder volmaakte marktoestande ...

- A is vertikaal.
- B is horisontaal.
- C neig afwaarts van links na regs.
- D is positief.

1.1.3 Om sluiting te vermy, moet die volmaakte mededinger in staat wees om die ... koste te dek.

- A gemiddelde veranderlike
- B gemiddelde
- C arbeid
- D vasgestelde

1.1.4 Eenheidskoste staan ook bekend as ... koste.

- A marginale
- B totale
- C gemiddelde
- D veranderlike

1.1.5 'n Individuele firma onder volmaakte mededinging het 'n ... vraagkurwe.

- A volmaak elastiese
- B volmaak onelastiese
- C relatief elastiese
- D relatief onelastiese

1.1.6 Die aanbodkromme van 'n volmaakte mededinger word deur daardie deel van die MK-kromme wat bo die ...-kromme lê, verteenwoordig.

- A totale veranderlike koste
- B gemiddelde veranderlike koste
- C gemiddelde koste
- D vaste koste

1.1.7 Normale wins staan ook bekend as die ... punt in 'n volmaakte mark.

- A minimum
- B gelykbreek
- C maksimum
- D nul

(7 x 2) (14)

1.2 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat ooreenstem met die item in KOLOM A. Skryf slegs die letter (A – I) langs die vraagnommer (1.2.1 – 1.2.8) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.2.9 J.

KOLOM A	ANTW	KOLOM B
1.2.1 Marginale inkomste		A. besighede wat soortgelyke produkte produseer
1.2.2 Nywerheid		B. werklike uitgawes aangegaan deur 'n besigheid vir insette in die produksieproses
1.2.3 Normale wins		C. ekstra inkomste verdien deur die verkoper as 'n bykomende eenheid van 'n produk vervaardig en verkoop word
1.2.4 Eksplisiete koste		D. produksieperiode waar alle produksiefaktore veranderlik is
1.2.5 Sluitingspunt		E. kom voor waar die gemiddelde inkomste gelyk is aan gemiddelde koste
1.2.6 Ekonomiese verlies		F. 'n maatskappy in 'n volmaakte mark sal besluit om sy deure toe te maak as MK = GVK
		G. gemiddelde inkomste is minder as gemiddelde koste

(6 x 1) (12)

1.3. Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term langs die vraagnommer. AFKORTINGS, AKRONIEME EN VOORBEELDE SAL NIE AANVAAR WORD NIE.

	BESKRYWING	ANTWOORD
1.	Die minimum verdienste wat nodig is om te verhoed dat 'n entrepreneur die bedryf verlaat / Wanneer gemiddelde inkomste gelyk is aan gemiddelde koste	
2.	Die koste wat konstant bly ongeag die hoeveelheid wat geproduseer word	
3.	Wins gemaak bo en behalwe normale wins / Wanneer die gemiddelde inkomste groter is as die gemiddelde koste	
4.	'n Instelling wie se hoof funksies is om bevels wat deur die Mededingingstribunaal gemaak is, te hersien en hierdie bevels te wysig of te bevestig	
5.	Waarde van insette wat deur die entrepreneur besit word en in die produksieproses gebruik word (vergete huur, rente + salaris)	

(5 x 1) (5)

NOEM/GEE/LYS VRAE

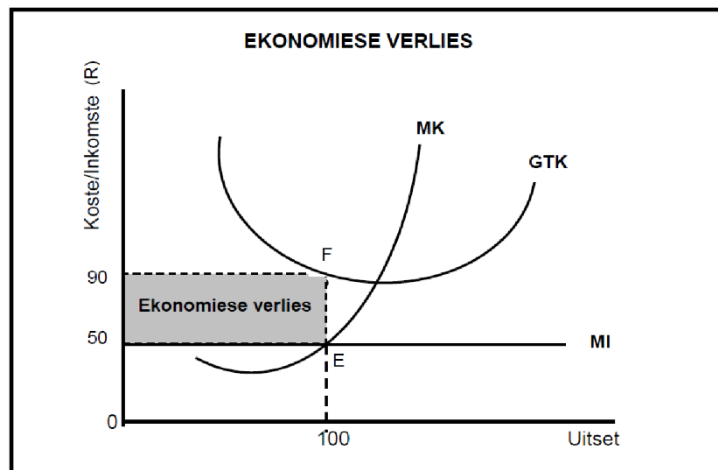
1. Gee enige TWEE voorbeelde van veranderlike koste. (2 x 1) (2)
2. Noem enige TWEE instellings wat onbillike mededinging in Suid-Afrika reguleer. (2 x 1) (2)
3. Noem enige TWEE voorbeelde van 'n volmaakte markstruktuur. (2 x 1) (2)

HOË-ORDE VRAE

1. Waarom is 'n individuele firma onder volmaakte mededinging nie in staat om die markprys te beïnvloed nie? (1 x 2) (2)
2. Waarom is besighede in die volmaakte markstruktuur prysnemers? (1 x 2) (2)
3. Waarom bevoordeel homogene produkte die verbruikers? (1 x 2) (2)
4. Hoe word die verbruikers beïnvloed indien een besigheid sy verkoopprijs in 'n volmaakte mark verhoog? (1 x 2) (2)
5. Waarom sal produksie in die goederemark styg wanneer besighede in die volmaakte mark 'n ekonomiese wins maak? (1 x 2) (2)

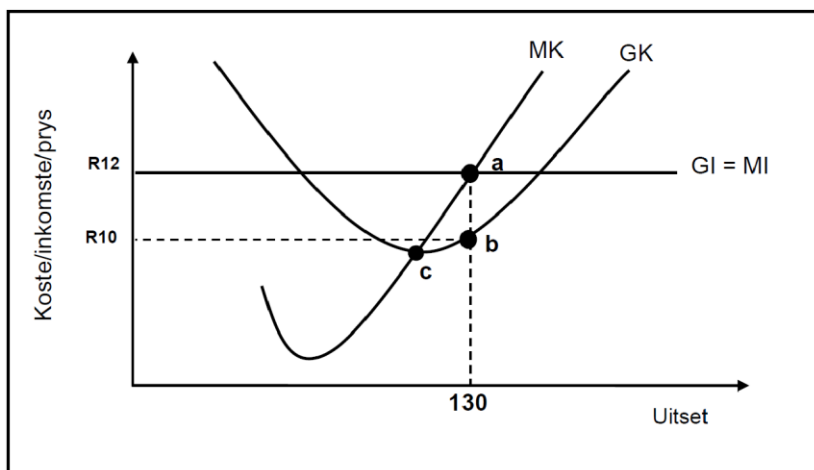
DATARESPONSVRAE

1. Bestudeer die grafiek hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

- 1.1 Identifiseer die waarde van die markprys wat in die grafiek hierbo uitgebeeld word. (1)
- 1.2 Benoem die markstruktuur van die grafiek hierbo. (1)
- 1.3 Beskryf kortliks die term *marginale koste*. (2)
- 1.4 Hoe sal hierdie ewewigsposisie op die langtermyn verander? (2)
- 1.5 Bereken die ekonomiese verlies wat hierdie besigheid ly. Toon ALLE berekeninge. (4)

2 Bestudeer die grafiek hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

- 2.1 Identifiseer die punt wat winsmaksimering aandui in die grafiek hierbo. (1)
- 2.2 Noem die ekonomiese ewewigsposisie in die grafiek hierbo. (1)
- 2.3 Beskryf kortliks die term *korttermyn* soos in Ekonomie gebruik. (2)
- 2.4 Hoe sal prys en hoeveelheid in hierdie markstruktuur op die langtermyn verander? (2)
- 2.5 Bepaal die totale wins/verlies wat deur hierdie besigheid gemaak is. Toon ALLE berekeninge. (4)

Onvolmaakte markte: Monopolie, Oligopolie en Monopolistiese mededinger

Afdeling A

1.1 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae verskaf. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommer neer.

1.1.1 Alhoewel 'n monopolie enige prys kan vra wat dit wil, kies dit die prys wat ...

- A. die hoogste is.
- B. gelyk is aan marginale koste.
- C. wins maksimeer.
- D. mededingend is.

1.1.2 'n Natuurlike monopolie bestaan heel waarskynlik wanneer daar ... is.

- A. groot skaalvoordele
- B. groot toetredingshindernisse
- C. regeringsregulasies
- D. langtermyn patente

1.1.3 Monopolie word gekonfronteer met 'n ... vraagkurwe.

- A. horisontale
- B. afwaarts hellende
- C. geknikte
- D. opwaarts hellende

1.1.4 Die markstruktuur waarin daar interafhanklikheid tussen firmas is, is ...

- A. die oligopolie
- B. monopolistiese mededinging
- C. die monopolie
- D. volmaakte mededinging

1.1.5. Wanneer een firma sy prys verhoog, en ander firmas volg, is dit 'n voorbeeld van ...

- A. prysleierskap
- B. samespanning
- C. 'n dominante firma
- D. 'n prysvolger

1.1.6 'n Markstruktuur met min toetreehindernisse en met baie firmas wat gedifferensieerde produkte verkoop, staan bekend as ...

- A. volmaak mededingend.
- B. 'n monopolie.
- C. 'n monopolistiese mededingende mark.
- D. 'n oligopolistiese mark.

1.1.7 'n Bron van ondoeltreffendheid in monopolistiese mededinging is NIE ... nie.

- A. wanneer prys marginale koste oorskry
- B. oortollige kapasiteit
- C. produkdiversiteit
- D. minimalisering van langtermyn gemiddelde koste

1.1.8 'n Monopolistiese mededingende firma in langtermyn-ewewig sal ... wins maak.

- A. negatief
- B. nul
- C. positief
- D. beide positief en negatief

(8 x 2) (16)

1.2 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat ooreenstem met die item in KOLOM A. Skryf slegs die letter (A – I) langs die vraagnommer (1.2.1 – 1.2.8) neer, byvoorbeeld 1.2.9 J.

Kolom A	ANTW	Kolom B
1.2.1. Prysleierskap		A kan nie verhaal word indien die firma die mark verlaat nie
1.2.2. Kunsmatige monopolie		B het 'n horisontale vraagkurwe
1.2.3. Natuurlike monopolie		C vind plaas wanneer $MK = MI$
1.2.4. Verlore (gesinkte) koste		D bestaan as gevolg van uiters groot ekonomieë van skaal, bv. Eskom
1.2.5. Dooie gewigsverlies		E een firma stel die prys vas, en ander aanvaar dit as die markprys
1.2.6. Handelsmerk		F 'n verlies aan totale ekonomiese doeltreffendheid vind plaas wanneer die optimale toewysing van hulpbronne nie bereik word nie
1.2.7. Heterogeen		G moedig mense aan om nuwe produkte te koop uit dieselfde produkreeks.
1.2.8. Winsmaksimering		H produkte wat nie dieselfde is nie (gedifferensieerd)
		I besigheid beheer die aanbod; die produk het geen naby plaasvervangers nie.
		(8 x 2) (16)

1.3. Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term/konsep langs die vraagnommer. AFKORTINGS, AKRONIEME EN VOORBEELDE SAL NIE AANVAAR WORD NIE.

	Beskrywing	Antwoord
1.3.1.	Wanneer een firma 'n ander firma oorneem, hou daardie firma op om te bestaan	
1.3.2.	Formele of informele ooreenkoms tussen twee of meer firmas om pryse vas te stel of produksie te beperk om 'n onregverdigde markvoordeel te verkry	
1.3.3.	Bestaan wanneer 'n klein aantal baie groot firmas soortgelyke of identiese produkte produseer	
1.3.4.	Wanneer 'n verkoper verskillende pryse vir dieselfde produk aan verskillende verbruikersgroepe vra	
1.3.5.	Wanneer die mark die maksimum hoeveelheid goedere en dienste uit 'n gegewe stel hulpbronne produseer	
1.3.6.	Gee die houer die eksklusiewe regte om 'n produk te produseer solank die regte geldig is	

(6 x 1) (6)

Afdeling B

Laer-orde vrae

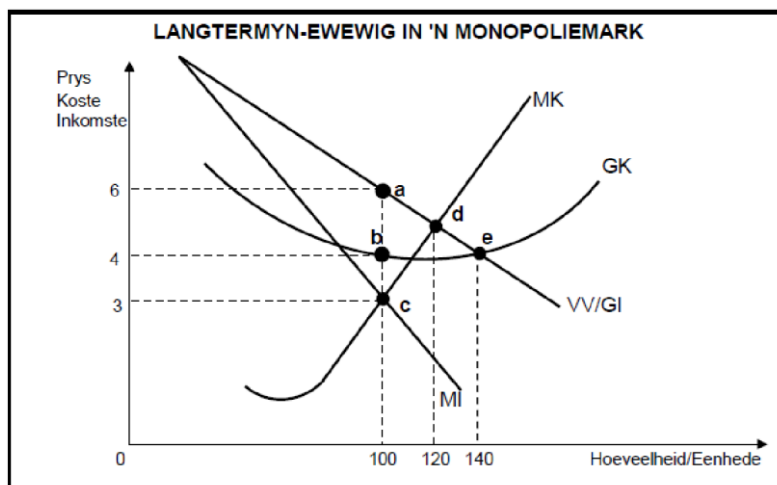
- 2.1.1 Noem TWEE hoofgroepe monopolieë. (2 x 1) (2)
- 2.1.2 Noem enige TWEE hindernisse vir toetrede vir monopolieë. (2 x 1) (2)
- 2.1.3 Noem enige TWEE tipes samespanning. (2 x 1) (2)
- 2.1.4 Noem enige TWEE vorme van nie-prysmededinging in 'n oligopolie. (2 x 1) (2)
- 2.1.5 Noem enige TWEE voorbeelde van monopolistiese mededinging in Suid-Afrika. (2 x 1) (2)
- 2.1.6 Noem die TWEE segmente van die geknikte vraagkurwe. (2 x 1) (2)

Hoër-orde vrae

- 2.2.1 Waarom is die GI- en MI-krommes twee verskillende krommes in 'n monopolie? (1 x 2) (2)
- 2.2.2 Hoe verklaar die geknikte vraagkurwe prysrigiditeit in 'n oligopolie? (1 x 2) (2)
- 2.2.3 Waarom is samespanning wenslik vir oligopolistiese firmas? (1 x 2) (2)
- 2.2.4 Waarom word monopolistiese mededinging as ondoeltreffend beskou? (1 x 2) (2)
- 2.2.5 Waarom ly firmas in monopolistiese mededinging nie verliese op die langtermyn nie? (1 x 2) (2)

Vraag 3 - Datarespons

3.1 Bestudeer die grafiek hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

- 3.1.1 Identifiseer die winsmaksimeringspunt van die monopolis in die grafiek hierbo. (1)
- 3.1.2 Gee die langtermyn-ewewigswins van 'n oligopolis-firma. (1)
- 3.1.3 Beskryf kortliks die term skaalvoordele. (2)

3.1.4 Verduidelik die gunstige voorwaardes wat die monopolis kan geniet in vergelyking met ander markstrukture. (2)

3.1.5 Bepaal of die besigheid 'n ekonomiese wins of 'n ekonomiese verlies maak. Toon ALLE berekeninge. (4)

3.2. Bestudeer die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

HOE SUID-AFRIKA SE ONDERNEMINGS DIE LAND ARM HOU

Suid-Afrika het heeltemal te veel monopolieë. Eskom, wat as 'n natuurlike monopolie beskou word, is een voorbeeld. Sommige pryse in Suid-Afrika is dus baie hoër as wat hulle behoort te wees. Die gehalte van produkte en dienste is laer, en sommige maatskappye is minder innoverend en doeltreffend as besighede in meer mededingende markte. Suid-Afrika se Mededingingskommissie moes die afgelope paar jaar verskeie nywerhede ondersoek vir anti-mededingende gedrag.

[Aangepas van www.moneyweb.co.za]

3.2.1 Identifiseer EEN hoofprobleem wat Suid-Afrika met monopolieë ervaar in die uittreksel hierbo. (1)

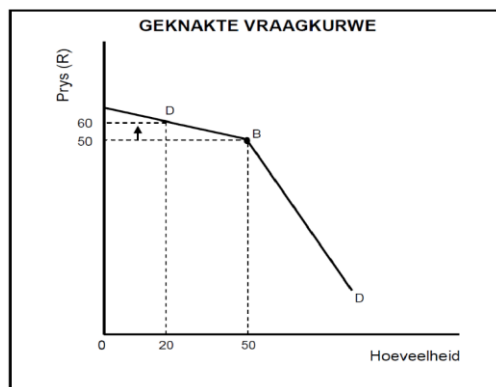
3.2.2. Noem EEN voorbeeld van die kunsmatige monopolie in Suid-Afrika. (1)

3.2.3. Beskryf kortliks die term *monopolie*. (2)

3.2.4 Waarom word monopolieë verhoed om buitensporig hoë pryse te vra? (2)

3.2.5 Hoe het die implementering van 'n anti-monopolistiese beleid Suid-Afrika bevoordeel? (2 x 2) (4)

3.3. Bestudeer die grafiek hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

3.3.1 Identifiseer die ewewigsprys in die grafiek hierbo (1)

3.3.2 Noem die langtermyn-ewewigsposisie van die monopolistiese mededinger. (1)

3.3.3. Beskryf kortliks die term kartel. (2)

3.3.4 Verduidelik die effek op totale inkomste as die oligopolis sy prys verhoog van R50 tot R60. Toon ALLE berekeninge. (2)

3.3.5 Adviseer die oligopolis oor hoe om sy marktaandeel in hierdie bedryf te verhoog. (2 x 2) (4)

3.4. Bestudeer die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

'N OLIGOPOLISTIESE KLEINHANDELBEDRYF

Die Suid-Afrikaanse kleinhandelbedryf is die grootste in die sub-Sahara-streek en word geposisioneer as die 20ste grootste kleinhandelmark ter wêreld. Dit is 'n oligopolistiese mark met vyf Suid-Afrikaanse maatskappye, naamlik Shoprite, Pick n Pay, Spar, Massmart en Metcash, wat 80% van die kleinhandelverkope uitmaak. Informele kleinhandel vorm die ander 20%.

Informele kleinhandelkonsepte wissel van tavernes tot snoepwinkels (klein voedselverkopers). Spazas of kleinhandelwinkels wat meestal van die huis af bedryf word, maak toenemend ingang in die plaaslike kleinhandelarena en bied beide voedsel- en nie-voedselprodukte aan. Smouse, straatstalletjies, kitskos, kiosks en wegneemetes is van die informele markkleinhandelaars.

[Aangepas uit www.thomaswhite.com]

- 3.4.1 Identifiseer EEN voorbeeld van informele kleinhandelaars in Suid-Afrika in die uittreksel hierbo. (1)
- 3.4.2 Noem EEN tipe samespanning. (1)
- 3.4.3 Beskryf die term kortliks *oligopolie*. (2)
- 3.4.4 Hoe kan Shoprite die prys van hul goedere beïnvloed sonder om 'n kartel te vorm? (2)
- 3.4.5 Hoe verhoog die vyf grootste Suid-Afrikaanse maatskappye hul marktaandeel in die ekonomie? (2 x 2) (4)

3.5 Bestudeer die inligting hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

MONOPOLISTIESE MEDEDINGING IN SUID-AFRIKA

Die Suid-Afrikaanse kitskos- en kleinhandelsektor illustreer handelsmerke soos McDonald's, KFC, Chicken Licken, Steers en Debonairs Pizza wat kragtig om verbruikers mededing. Terwyl sommige firmas, soos Vodacom, MTN Group en Telkom SA, deel vorm van 'n ander markstruktuur. Elkeen gebruik sterk handelsmerkbou, lojaliteitsprogramme en produkinnovasie om hul aanbiedinge te onderskei. Alhoewel produkte soortgelyk is, is hulle nie identies nie. Op die langtermyn beteken die gemak van toetrede en uittrede dat besighede in hierdie sektor geneig is om slegs normale winste te verdien.

[Aangepas vanaf businesstech.co.za, 2024]

- 3.5.1 Identifiseer EEN voorbeeld van 'n monopolistiese mededinger in die inligting hierbo. (1)
- 3.5.2 Noem EEN vorm van samespanning in Suid-Afrika. (1)
- 3.5.3 Beskryf kortliks die term *normale wins*. (2)
- 3.5.4 Waarom is die vraagkurwe van 'n monopolistiese mededinger meer elasties as dié van 'n monopolie? (2)
- 3.5.5 Hoe speel handelsmerke 'n sleutelrol in 'n monopolistiese mededingende markstruktuur? (2 x 2) (4)

8-PUNT VRAE

- 4.1. Verduidelik kortliks met behulp van grafieke hoe prys vir 'n individuele produsent in 'n volmaakte mark bepaal word. (8)
- 4.2. Bespreek kortliks *kunsmatige en natuurlike monopolieë*. (2 x 4) (8)
- 4.3. Bespreek kortliks *prysleierskap* en *kartelle* as vorme van samespanning. (2 x 4) (8)
- 4.4. Verduidelik kortliks nie-prysmededingingstrategieë wat deur monopolistiese mededingers gebruik word om sukses in die mark te verseker. (4 x 2) (8)
- 4.5. Verduidelik met behulp van 'n grafiek hoe monopolistiese mededinging 'n wins maak op die langtermyn. (4 x 2) (8)

Markmislukkings

1.1 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae verskaf. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommer neer.

1.1.1 Eksternaliteite word nie in die markpryse weerspieël nie; gevolglik ...

- A veroorsaak dit ondoeltreffendhede.
- B het hul geen effek nie.
- C oorproduseer hulle.
- D selfkorrigeer dit.

1.1.2 'n Minimumloonbeleid veroorsaak 'n...

- A. oormaatvraag na arbeid.
- B. oortollige aanbod van arbeid.
- C. doeltreffende markuitkoms.
- D. elastiese aanbodrespons.

1.1.3 Wanneer 'n besigheid nie teen die laagste moontlike koste produseer nie, hou dit verband met ... ondoeltreffendheid.

- A. allokerings-
- B. verbruiker
- C. goedere
- D. produktiewe

1.1.4 Die gebruik van 'n koste-voordeel-analise maak voorsiening vir ... besluitneming.

- A. subjektiewe
- B. komplekse
- C. bevooroordeelde
- D. doelwit

1.1.5 Regeringsingryping in die mark verseker voldoende stapelvoedsel vir die armes deur ... pryse vas te stel.

- A. mark
- B. maksimum
- C. minimum
- D. beperkte

1.1.6 'n Mark wat groot invloed en beheer deur die regering het, kan beskryf word as ...

- A. ongereguleerd.
- B. gedereguleerd.
- C. gereguleerd.
- D. onveranderd.

(6 x 2) (12)

1.2 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat ooreenstem met die item in KOLOM A. Skryf slegs die letter (A – I) langs die vraagnommer (1.2.1 – 1.2.8) in die ANTWOORDEBOEK neer, bv 1.2.9 J.

Kolom A	ANTW	Kolom B
1.2.1. Onvolmaakte mededinging		A vliegtuiggeraas wat inwoners naby 'n lughawe affekteer
1.2.2. Privaatkoste		B 'n positiewe oorspoelvoordeel vir 'n derde party wat nie in die markprys ingesluit is nie
1.2.3. Koste-voordeel-analise		C regeringsingryping om inkomste meer gelyk te herverdeel
1.2.4. Eksterne voordele		D onvolledig omdat hulle nie kan voldoen aan die vraag na sekere goedere nie
1.2.5. Meriete goedere		E metode wat die sosiale koste en die sosiale voordele van verwante projekte kwantifiseer
1.2.6. Negatiewe eksternaliteit		F tipe markstruktuur waar individuele firmas 'n mate van beheer oor die prys van hul produkte het
1.2.7 Ontbrekende markte		G die kostes wat direk deur die individuele firma aangegaan word H word dikwels onderproduseer deur die mark, bv. onderwys en gesondheidsorg

(7 x 1) (7)

1.3. Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term langs die vraagnommer neer. AFKORTINGS, AKRONIEME EN VOORBEELDE SAL NIE AANVAAR WORD NIE.

1.3.1.	'n Onwettige mark waarin onwettige goedere gekoop en verkoop word of onwettige pryse gehef word	
1.3.2.	Markmislukking vind plaas wanneer die hulpbronne van die gemeenskap ondoeltreffend toegeken word	
1.3.3.	Goedere wat die samelewing voel verbruik moet word omdat hulle die welsyn van individue en die samelewing verhoog	
1.3.4.	Gebruikers wat nie betaal om goedere te gebruik nie, kan nie van die gebruik daarvan uitgesluit word nie	
1.3.5.	Vind plaas wanneer hulpbronne nie hertoegewys kan word om een party beter daaraan toe te maak sonder om 'n ander slegter daaraan toe te maak nie	
1.3.6.	Goedere wat die vrye mark nie verskaf nie omdat hulle nie-mededingende en nie-uitsluitbare eienskappe het	

(6 x 1) (6)

Afdeling B

Vraag 2 - Beantwoord die volgende vrae.

- 2.1.1 Noem enige TWEE voorbeelde van gemeenskapsgoedere. (2 x 1) (2)
- 2.1.2 Noem enige TWEE kenmerke van openbare goedere. (2 x 1) (2)
- 2.1.3 Noem TWEE instrumente wat die regering kan gebruik om onvolmaakte markte te reguleer. (2 x 1) (2)
- 2.1.4 Noem TWEE voorbeelde van minimumloonbepalings in Suid-Afrika. (2 x 1) (2)

Hoër-orde vrae

- 2.2.1 Waarom is dit belangrik vir die staat om pryse van sekere goedere te administreer? (1 x 2) (2)
- 2.2.2 Hoe beïnvloed eksternaliteite ewewig en skep markmislukking? (1 x 2) (2)
- 2.2.3 Waarom is daar normaalweg 'n onderaanbod van merietegoedere deur die mark? (1 x 2) (2)

Vraag 3 – Datarespons

3.1. Bestudeer die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

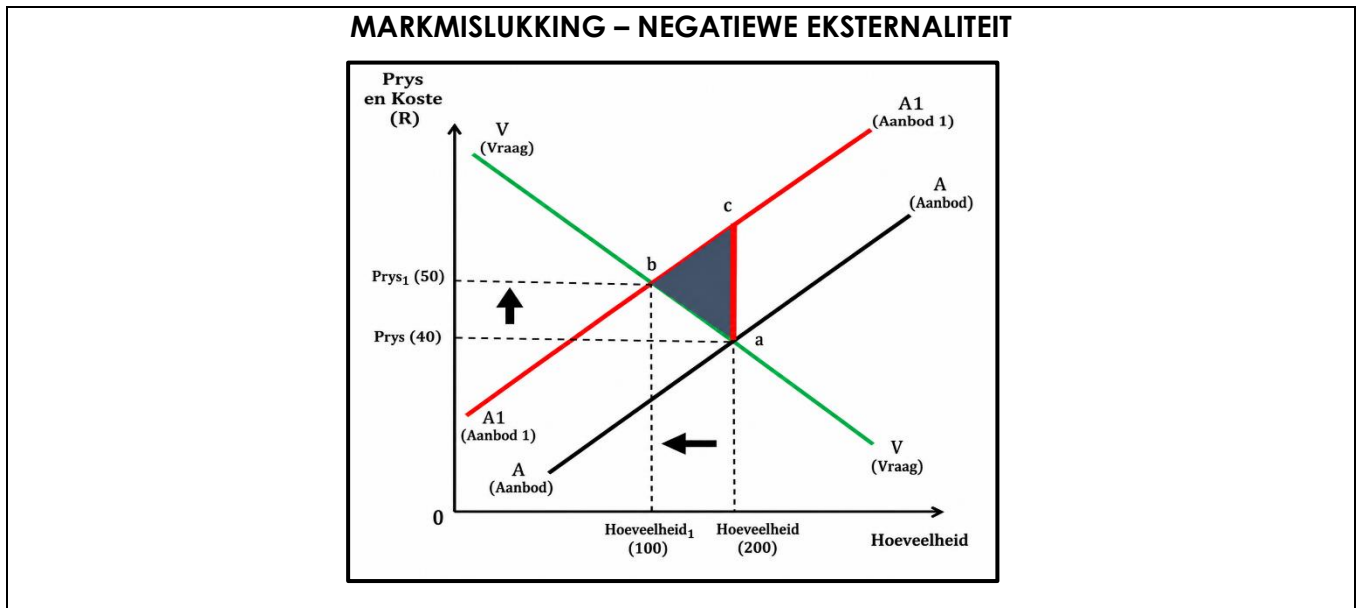
BEPERKING VAN DIE IMPAK VAN 'N DEMERIETE GOED – SUIKERBELASTING IN SUID-AFRIKA

Suid-Afrika het die Gesondheidsbevorderingsheffing (suikerbelasting) in April 2018 ingestel. Die heffing teiken drankies met bygevoegde suiker, en hef R0.021 per gram suikereinhoud bo 4g per 100ml. Teen 2024 toon bewyse dat die verbruik van soet drankies afgeneem het. Suid-Afrika is deur die Wêreldgesondheidsorganisasie geprys vir die aanpak van diabetes en vetsug deur fiskale maatreëls. Suikerinname verhoog energievlakke by verbruikers. Ongesonde gewigstoename, tandbederf en diabetes bly groot openbare gesondheidsprobleme wat verband hou met oormatige suikerinname.

[Aangepas vanaf www.sars.gov.za en www.nicd.ac.za, 2024]

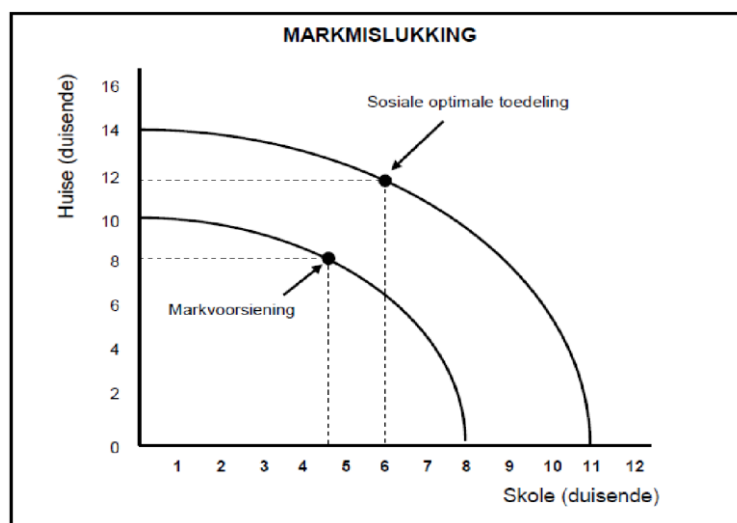
- 3.1.1 Identifiseer 'n negatiewe effek van oormatige suikerinname in die uittreksel hierbo. (1)
- 3.1.2 Noem enige EEN voorbeeld van indirekte belasting. (1)
- 3.1.3 Beskryf die kortliks die term *nie-meriete goedere*. (2)
- 3.1.4 Waarom lei 'n negatiewe eksternaliteit tot oorproduksie van goedere en dienste? (2)
- 3.1.5 Hoe sal 'n verhoging in suikerbelasting die ekonomie beïnvloed? (2 x 2) (4)

3.2 Bestudeer die grafiek hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

- 3.2.1 Identifiseer die kurwe wat die marginale sosiale voordeel verteenwoordig. (1)
- 3.2.2 Gee EEN voorbeeld van negatiewe ekternaliteite. (1)
- 3.3.3 Beskryf kortliks die term *sosiale koste*. (2)
- 3.2.4 Verduidelik 'n gebrek aan inligting aan entrepreneurs as 'n oorsaak van markmislukking. (2)
- 3.2.5 Waarom is die sosiaal optimale uitset meer voordelig vir die samelewing? (2 x 2) (4)

3.3 Bestudeer die grafiek hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

- 3.3.1 Identifiseer die aantal huise wat die mark sal verskaf indien alle hulpbronne aan huise bestee word. (1)

- 3.3.2 Noem EEN voorbeeld van 'n kollektiewe goed. (1)
- 3.3.3 Beskryf kortliks die term *markmislukking*. (2)
- 3.3.4 Waarom is markte huiwerig om openbare goedere soos paaie te produseer? (2)
- 3.3.5 Hoe kan die regering makro-ekonomiese stabiliteit verseker deur middel van sy betrokkenheid by produksie? (2 x 2) (4)

3.4. Bestudeer die spotprent hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

- 3.4.1 Identifiseer die projek in die data hierbo wat die gemeenskap die meeste sal bevoordeel. (1)
- 3.4.2 Noem EEN voorbeeld van 'n positiewe eksternaliteit. (1)
- 3.4.3 Beskryf kortliks die term *eksternaliteit*. (2)
- 3.4.4 Verduidelik die doel van die koste-voordeel-analise. (2)
- 3.4.5 Waarom is dit belangrik is om 'n KVA te doen wanneer daar oor groot projekte besluit moet word? (2 x 2) (4)

8-PUNT VRAE

- 4.1. Verduidelik die redes waarom koste-voordeel-analise in die praktyk gebruik word. (4 x 2) (8)
- 4.2. Verduidelik ondoeltreffendheid in die ekonomie as gevolg van markmislukking. (4 x 2) (8)
- 4.3. Verduidelik die gevolge van die implementering van 'n minimumloon in Suid-Afrika. (4 x 2) (8)

ONDERWERP 8: BESKERMING EN VRYHANDEL

VRAAG 1

1.1 **Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A-D) langs die vraagnommers (1.1.1–1.1.8), die ANTWOORDEBOEK neer, bv. 1.1.9 D.**

- 1.1.1 Die praktyk om goedere in 'n vreemde land teen laer pryse te verkoop as in die land van herkoms, staan bekend as ...
- A uitvoere.
 - B storting.
 - C invoere.
 - D invoervervanging.
- 1.1.2 'n Vorm van ekonomiese integrasie wat alle tariewe tussen lidlande verwyder, word 'n ... genoem.
- A vryhandelsgebied
 - B doeane-unie
 - C gemeenskaplike mark
 - D monetêre unie
- 1.1.3 Ekonomiese integrasie waar lidlande ooreenkom oor 'n gemeenskaplike ekonomiese beleid word 'n ... genoem.
- A vryhandelsgebied
 - B doeane-unie
 - C ekonomiese unie
 - D gemeenskaplike mark
- 1.1.4 Wanneer die staat tariewe gebruik om invoere te ontmoedig, word dit ... genoem.
- A uitvoerbevordering
 - B beskerming
 - C monetêre beleid
 - D vryhandel
- 1.1.5 Die opheffing of vermindering van beperkings op die vryhandel van goedere tussen nasies staan bekend as ...
- A handelsprotokol.
 - B globalisering.
 - C handelsliberalisering.
 - D ekonomiese integrasie.

(5 x 2) (10)

- 1.2 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by die item in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–I) langs die vraagnommer (1.2.1–1.2.8) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.2.9 J.**

KOLOM A	ANTW	KOLOM B
1.2.1 Storting		A handelsbeleid wat die vervaardiging van plaaslike produkte vir buitelandse markte bevorder
1.2.2 Uitvoer-bevordering		B die handelsbeleid waardeur die land die plaaslike produksie van goedere aanmoedig eerder as om die goedere in te voer
1.2.3 Vryhandel		C wanneer 'n produk op 'n buitelandse mark verkoop word teen 'n prys wat laer is as die produksiekoste in die land van oorsprong
1.2.4 Invoervervanging		D eie beweging van invoere en uitvoere tussen lande sonder enige beperkings

(4 x 1) (4)

- 1.3 Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term langs die vraagnommer (1.3.1–1.3.6) in die ANTWOORDEBOEK neer. Afkortings, akronieme en voorbeelde sal NIE aanvaar word NIE.**

- 1.3.1 'n Handelsbeleid wat invoer ontmoedig om binnelandse nywerhede teen skadelike buitelandse mededinging te beskerm
- 1.3.2 Die vermindering of verwydering van tariewe wat die vrye vloei van goedere en dienste tussen lande belemmer
- 1.3.3 Die verwydering van onnodige regulasies wat die vrye funksionering van markte inhibeer
- 1.3.4 Finansiële aansporings om die produksie van uitvoergoedere te ondersteun

(4 x 1) (4)

AFDELING B

NOEM/GEE/STEL/LYS ENIGE TWEE: (2-PUNT VRAE)

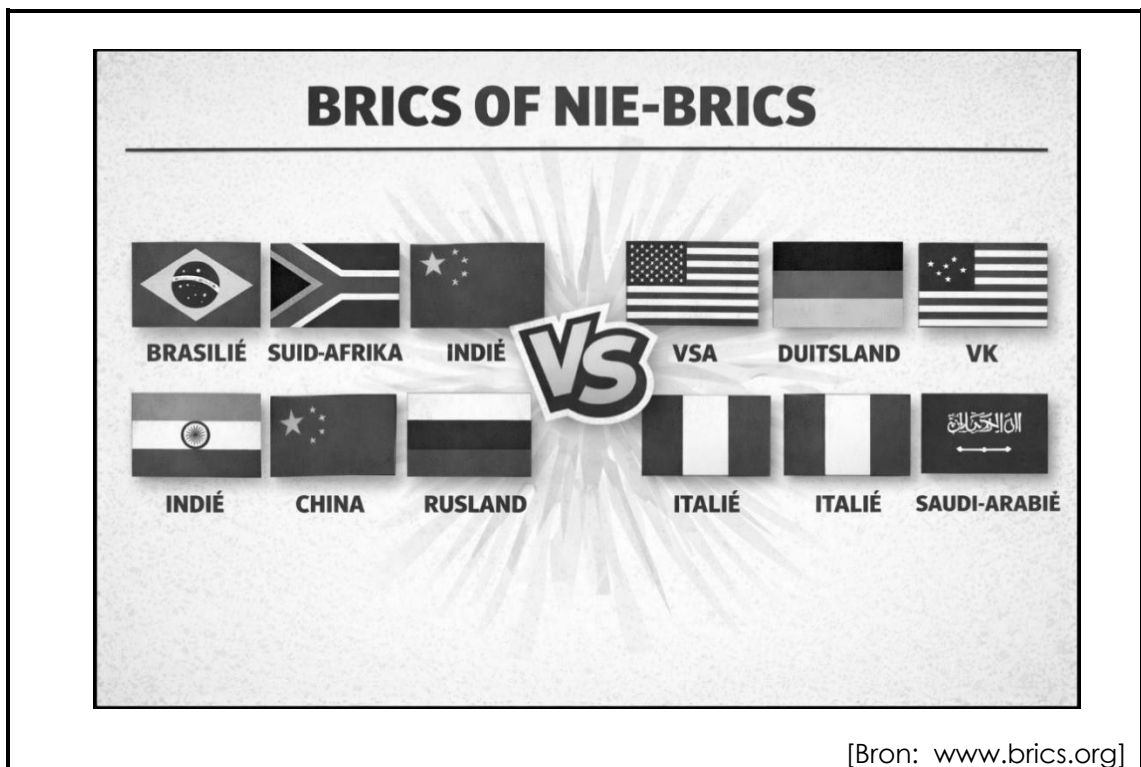
1. Noem enige TWEE lidlande van die BRICS-handelsprotokol. (2 x 1) (2)
2. Noem enige TWEE invoervervangingsmetodes. (2 x 1) (2)
3. Noem enige TWEE argumente ten gunste van vryhandel. (2 x 1) (2)

2-PUNT-VRAE (MIDDEL-HOËR ORDE)

1. Watter effek sal kwotas op invoere hê? (1 x 2) (2)
2. Hoe kan indirekte subsidies die uitvoerprodusent bevoordeel? (1 x 2) (2)
3. Waarom verkies ontwikkelde lande die idee van vryhandel? (1 x 2) (2)

DATARESPONS

1. Bestudeer die prent hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

- 1.1 Identifiseer EEN land wat 'n lid van BRICS is in die prent hierbo. (1)
- 1.2 Gee die doel van BRICS. (1)
- 1.3 Beskryf kortliks die term *beskerming*. (2)
- 1.4 Verduidelik waarom sal 'n resessie ontluikende markeconomieë meer as ontwikkelde ekonomieë raak. (2)
- 1.5 Hoe kan lande voordeel trek uit internasionale handelsooreenkomste? (2 x 2) (4)

2. Bestudeer die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

SUID-AFRIKA STEL ANTI-STORTING HEFFINGS OP CHINESE STAAL IN – 2023

Die Internasionale Handelsadministrasiekommissie van Suid-Afrika (ITAC) het in 2023 anti-dumping heffings op sekere staalprodukte wat uit China ingevoer word, bevestig. Plaaslike staalprodusente het aangevoer dat Chinese uitvoerders warmgewalste spoel en ander plat staalprodukte teen pryse ver onder hul produksiekoste verkoop, wat dit onmoontlik maak vir Suid-Afrikaanse staalmeulens om mee te ding. ArcelorMittal Suid-Afrika het die besluit verwelkom en gesê dat billike pryse duisende werksgeleenthede sal beskerm.

[Aangepas uit Business Day & ITAC, 2023]

2.1	Identifiseer die land waaruit die staalprodukte ingevoer word in die uittreksel hierbo.	(1)
2.2	Noem EEN metode van invoervervanging.	(1)
2.3	Beskryf kortliks die term <i>storting</i> .	(2)
2.4	Verduidelik die effek van hoër staalpryse op konstruksie.	(2)
2.5	Hoe kan uitvoerbevordering 'n impak hê op indiensneming in Suid-Afrika?	(2 x 2) (4)

8-PUNT VRAE: INHOUDGEBASEERD / MIDDEL-ORDE

1.	Bespreek die voordele van invoervervanging vir ontwikkelende lande.	(4 x 2)	(8)
2.	Verduidelik die metodes om uitvoere te bevorder.	(4 x 2)	(8)

8-PUNT-VRAE: HOËR-ORDE / TOEPASSING

1.	Waarom moet Suid-Afrika 'n beleid van vryhandel volg?	(4 x 2)	(8)
2.	Waarom sal 'n verhoging in invoertariewe die Suid-Afrikaanse ekonomie bevoordeel?	(4 x 2)	(8)
3.	Hoe sal subsidies uitvoergerigte besighede negatief beïnvloed?	(4 x 2)	(8)

ONDERWERP 9: EKONOMIESE GROEI EN ONTWIKKELING

VRAAG 1

1.1 **Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A-D) langs die vraagnommers (1.1.1–1.1.8), die ANTWOORDEBOEK neer, bv. 1.1.9 D.**

- 1.1.1 Ekonomiese groei word gemeet in terme van ...
- A reële BBP.
 - B reële BBP per capita.
 - C nominale BBP.
 - D reële BNP.
- 1.1.2 Die landwyse regeringsingrypingsplan om werk te skep vir die armes en kwesbares word die ... genoem.
- A Uitgebreide Openbare Werke Program
 - B Nywerheidsbeleid Aksieplan
 - C Strategiese Beleggingsprogram
 - D JIPSA
- 1.1.3 'n Toename in die werklike waarde van produksie in 'n land staan bekend as ekonomiese ...
- A ontwikkeling.
 - B groei. ✓✓
 - C integrasie.
 - D welvaart.
- 1.1.4 Die strategie wat misluk het in sy doelwit om armoede en werkloosheid teen 2014 te halveer, staan bekend as ...
- A Nuwe Groeipad (NGP).
 - B Heropbou- en Ontwikkelingsplan (HOP).
 - C Versnelde en Gedeelde Groei-inisiatief vir Suid-Afrika (AsgiSA).
 - D Nasionale Ontwikkelingsplan (NOP).
- 1.1.5 Kontanttoelaes wat aan armes uitbetaal word, vorm deel van die ...-beleid.
- A monetêre
 - B groei
 - C fiskale
 - D ekonomiese

(5 x 2) (10)

- 1.2 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by die item in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–I) langs die vraagnommer (1.2.1–1.2.8) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.2.9 J.**

KOLOM A	ANTW	KOLOM B
1.2.1 Noord-Suid verdeling		A 'n definitiewe optrede wat deur 'n groep of organisasie aanvaar word in 'n poging om beste praktyk te bevorder
1.2.2 Nasionale Ontwikkelingsplan		B na verwys as die ontwikkelingsgaping
1.2.3 Protokol		C uitgedruk deur die reële BBP per capita, lewensverwagting en vlak van geletterdheid
1.2.4 Lewensstandaard		D regeringsbeleid wat poog om armoede uit te skakel en ongelykheid teen 2030 te verminder

(4 x 1) (4)

- 1.3 Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term langs die vraagnommer (1.3.1–1.3.6) in die ANTWOORDEBOEK neer. Afkortings, akronieme en voorbeelde sal NIE aanvaar word NIE.**

- 1.3.1 Wêreldwye skakeling met handel as die belangrikste element
- 1.3.2 Teruggee van grond aan hul oorspronklike eienaars na konfiskering deur die regering
- 1.3.3 Die beleid wat in 1994 in Suid-Afrika geïmplementeer is om ongelykhede van die verlede reg te stel
- 1.3.4 Die proses waardeur die lewensstandaard van mense in 'n land verbeter

(4 x 1) (4)

AFDELING B

NOEM/GEE/STEL/LYS ENIGE TWEE: (2-PUNT VRAE)

- Noem enige TWEE monetêre beleidsinstrumente wat deur die Reserwebank gebruik word. (2 x 1) (2)
- Noem enige TWEE regstellingsmaatreëls wat tans in Suid-Afrika gebruik word. (2 x 1) (2)
- Gee enige TWEE vorige strategieë wat gebruik is om ekonomiese groei in Suid-Afrika te verbeter. (2 x 1) (2)

2-PUNT-VRAE (MIDDEL-HOËR-ORDE)

1. Waarom vergader die Monetêre Beleidskomitee van die Suid-Afrikaanse Reserwebank elke twee maande? (1 x 2) (2)
2. Verduidelik die impak lae ekonomiese groeikoers op armoede? (1 x 2) (2)
3. Hoekom het lande ekonomiese groei nodig om ekonomiese ontwikkeling te bereik? (1 x 2) (2)

DATARESPONS

1. Bestudeer die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

SUID-AFRIKA SE BBP-GROEI EN DIE NDP – 2024 OPDATEERING

Suid-Afrika se BBP-groei het in 2023 tot 0,6% gekrimp en het in 2024 steeds stadig gebly, weens voortdurende kragonderbrekings, hoë werkloosheid (33,5%), agterstande in infrastruktuur en lae beleggersvertroue. Die Nasionale Ontwikkelingsplan (NOP) Visie 2030 het 'n jaarlikse groeikoers van 5,4% en werkloosheid onder 6% teen 2030 beoog. Vooruitgang was stadig. Die Presidensie se Operasie Vulindlela het strukturele hervormings in verskeie infrastruktuurprojekte geprioritiseer om groei vry te stel.

[Aangepas uit Nasionale Tesourie, SONA 2024 en Stats SA, 2024.]

- 1.1 Identifiseer EEN rede wat in die uittreksel gegee word vir Suid-Afrika se stadige ekonomiese groei. (1)
- 1.2 Noem EEN voorbeeld van 'n infrastruktuurprojek wat deur die regering nagestreef is. (1)
- 1.3 Beskryf kortliks die term *ekonomiese groei*. (2)
- 1.4 Verduidelik die ekonomiese voordeel wat die implementering van die Nasionale Ontwikkelingsplan vir die ekonomie van Suid-Afrika inhou. (2)
- 1.5 Hoe kan armoede en ongelykheid in Suid-Afrika aangespreek word? (2 x 2) (4)

2. Bestudeer die spotprent hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

2.1	Identifiseer 'n omgewingskwessie wat arm lande raak in die uittreksel hierbo.	(1)
2.2	Noem die deel van die Noord-Suid-verdeling wat die ryker lande verteenwoordig.	(1)
2.3	Beskryf kortliks die term <i>Noord-Suid-verdeling</i> .	(2)
2.4	Verduidelik die negatiewe impak van massaproduksie deur ontwikkelde lande op die omgewing.	(2)
2.5	Hoe kan ongelyke lewensstandaarde wat verband hou met die Noord-Suid-verdeling aangespreek word?	(2 x 2) (4)

8-PUNT VRAE: (INHOUDGEBASEERD / MIDDEL-ORDE)

1.	Bespreek kortliks <i>groei</i> en <i>handel</i> as globaliseringsuitdagings wat ontwikkelende lande in die gesig staar.	(2 x 4) (8)
2.	Onderskei tussen <i>ekonomiese groei</i> en <i>ekonomiese ontwikkeling</i> .	(2 x 4) (8)

8-PUNT-VRAE: HOËR-ORDE / TOEPASSING

1.	Hoe sal die sukses van die NOP die Suid-Afrikaanse ekonomie bevoordeel?	(4 x 2) (8)

2. Evalueer die impak van die Nasionale Vaardigheidsontwikkelingstrategie (NVOs) op ekonomiese ontwikkeling sedert 1994. (4 x 2) (8)

ONDERWERP 10: STREEKONTWIKKELING

VRAAG 1

- 1.1 **Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A-D) langs die vraagnommers (1.1.1–1.1.8), die ANTWOORDEBOEK neer, bv. 1.1.9 D.**

1.1.1 Geografiese gebiede wat 'n wyer nywerheidsontwikkelingsdoelwit het en wat enige plek geleë kan wees om groeipontwikkeling te bevorder, word ... genoem.

- A korridors
- B Spesiale Ekonomiese Sones (SES'e)
- C Nywerheidsontwikkelingssones (NOS'e)
- D Ruimtelike Ontwikkelingsinisiatiewe (ROI'e)

1.1.2 Die instelling wat bemagtiging en transformasie deur 'n kode van goeie praktyk moniteer, staan bekend as die ...

- A Suid-Afrikaanse Reserwebank.
- B Nywerheidsontwikkelingskorporasie.
- C Departement van Handel, Nywerheid en Mededinging.
- D Departement van Transformasie.

1.1.3 Daar word na arbeid as 'n produksiefaktor verwys as ...

- A menslike ontwikkeling.
- B menseregte.
- C menslike kapitaal.
- D menslike groei.

1.1.4 'n Belangrike doel van nywerheidsontwikkeling is ...

- A invoere.
- B ekonomiese groei.
- C buitelandse hulp.
- D lekkasies.

1.1.5 'n Stuk grond wat 'n deurgang vorm wat toegang van een gebied na 'n ander toelaat en deel is van streeksontwikkeling, word 'n ... genoem.

- A korridor
- B Spesiale ekonomiese sone (SES)
- C Nywerheidsontwikkelingsone (NOS)
- D Geïntegreerde ontwikkelingsplan (GOP)

(5 x 2) (10)

- 1.2 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by die item in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–I) langs die vraagnommer (1.2.1–1.2.8) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.2.9 J.**

KOLOM A	ANTW	KOLOM B
1.2.1 Streeksontwikkeling		A wette en regulasies om vervaardigingsbedrywighede te verbeter
1.2.2 Geïntegreerde vervaardigingstrategie		B beleide wat daarop gemik is om die ekonomiese bestaan van 'n spesifieke gebied te verhoog
1.2.3 Nywerheidsbeleid		C koördineer handel en bevorder plaaslik vervaardigde produkte wêreldwyd
1.2.4 Departement van Handel, Nywerheid en Mededinging		D dit versterk institusionele kapasiteit en fasiliteer ontwikkeling

(4 x 1) (4)

- 1.3 Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term langs die vraagnommer (1.3.1–1.3.6) in die ANTWOORDEBOEK neer. Afkortings, akronieme en voorbeelde sal NIE aanvaar word nie.**

- 1.3.1 Pogings deur regerings om vervaardiging en ander besighede van metropolitaanse gebiede na landelike gebiede te skuif
- 1.3.2 Nywerheidsgebiede wat fisies omhein en aangrensend is aan 'n hawe of lughawe
- 1.3.3 'n Ruimtelike gebied vir streeksontwikkeling wat 'n deurgang vorm
- 1.3.4 Verskaf finansiële ontwikkelingsbystand meestal aan ontwikkelende lande

(4 x 1) (4)

AFDELING B

NOEM/GEE/STEL/LYS ENIGE TWEE: (2-PUNT VRAE)

1. Noem enige TWEE aansporings wat deur die Suid-Afrikaanse regering gebruik word om nywerheidsontwikkeling te verbeter. (2 x 1) (2)
2. Gee enige TWEE redes vir streeksontwikkeling. (2 x 1) (2)
3. Noem enige TWEE inisiatiewe in streeksontwikkeling. (2 x 1) (2)

2-PUNT-VRAE (MIDDEL-HOËR-ORDE)

1. Watter impak sal die instelling van 'n groen ekonomie op die nywerheidsontwikkelingsplan van Suid-Afrika hê? (1 x 2) (2)
2. Hoe kan deregulering die sakesektor van Suid-Afrika bevoordeel? (1 x 2) (2)
3. Waarom fokus die Suid-Afrikaanse regering op klein ondernemings om ekonomiese groei te bevorder? (1 x 2) (2)

DATARESPONS

1. Bestudeer die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

SUID-AFRIKA SE SPESIALE EKONOMIESE SONES EN NYWERHEIDSBELEID –2024

Suid-Afrika het tans vyf geproklameerde Spesiale Ekonomiese Sones (SES's), insluitend Coega NOS, Oos-Londen NOS, Dube TradePort en Richardsbaai NOS. In 2024 het die Departement van Handel, Nywerheid en Mededinging (DNH&M) 'n uitgebreide SES-aansporingspakket goedgekeur om direkte buitelandse investering te lok, werkgeleenthede te skep en plaaslike verskaffersnetwerke te ontwikkel.

[Aangepas uit DTIC Jaarverslag][Report 2023/24 and BusinessTech, 2024]

- 1.1 Identifiseer EEN Spesiale Ekonomiese Sone wat in die uittreksel genoem word en in die Oos-Kaap geleë is. (1)
- 1.2 Noem die korridor wat Suid-Afrika met Mosambiek verbind. (1)
- 1.3 Beskryf kortliks die term *nywerheidsontwikkeling*.
- 1.4 Verduidelik die effek van verhoogde investeringsbesteding op die ekonomie. (2)
- 1.5 Hoe kan regeringsaansporings besighede aanmoedig om in Spesiale Ekonomiese Sones te belê? (2 x 2) (4)

2. Bestudeer die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

KLEIN SAK-ONTWIKKELING IN SUID-AFRIKA

Klein-, medium- en mikro-ondernemings is die metodes van groei in Suid-Afrika en dra tussen 52% en 57% van die BBP by. Dit verskaf 60% van alle werksgeleenthede, vergeleke met die korporatiewe en openbare sektore saam. Die regering verskaf opleiding, indiensnemingsubsidies en finansiering aan KMMO's.

[Aangepas uit Stats SA Kwartaallike Arbeidsmagopname, 2016]

2.1	Identifiseer die aandeel van indiensneming wat deur SMMO's tot die Suid-Afrikaanse ekonomie bygedra word	(1)
2.2	Noem EEN instelling wat finansiële ondersteuning aan SMMO's in Suid-Afrika bied.	(1)
2.3	Beskryf kortliks die term <i>Breë-basis Swart Ekonomiese Bemagtiging</i> .	(2)
2.4	Verduidelik die impak van beurtkrag op klein besighede.	(2)
2.5	Hoe kan die vestiging van meer KMMO's in Suid-Afrika bevorder word?	(2 x 2) (4)

8-PUNT VRAE: INHOUDGEBASEERD / MIDDEL-ORDE

1.	Bespreek die doel van Spesiale Ekonomiese Sones as deel van die nywerheidsontwikkelingsplan van Suid-Afrika.	(4 x 2) (8)
2.	Bespreek die redes vir nywerheidsontwikkeling.	(4 x 2) (8)
3.	Verduidelik die rol van die regering in die bevordering van die toetrede van swart entrepreneurs tot besighede.	(4 x 2) (8)

8-PUNT-VRAE: HOËR-ORDE / TOEPASSING

1.	Hoe kan die regering en private sektor saamwerk om voldoende werksgeleenthede te skep?	(4 x 2) (8)
2.	Hoe kan die vestiging van meer arbeidsintensiewe bedrywe Suid-Afrika bevoordeel?	(4 x 2) (8)
3.	Hoe kan die ontwikkeling van klein besighede die Suid-Afrikaanse ekonomie bevoordeel?	(4 x 2) (8)

ONDERWERP 11: EKONOMIESE EN SOSIALE AANWYSERS

VRAAG 1

1.1 **Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A-D) langs die vraagnommers (1.1.1–1.1.8), die ANTWOORDEBOEK neer, bv. 1.1.9 D.**

- 1.1.1 Monetêre beleid fokus op ... en totale geldvoorraad.
- A inkomste
 - B rentekoers
 - C belasting
 - D staatsbesteding
- 1.1.2 'n Aanwyser wat algemeen gebruik word om die koste van produksie te meet, staan bekend as die ... -indeks.
- A verbruikersprys
 - B produsenteprys
 - C koptelling
 - D prys
- 1.1.3 Die aantal werkende persone as 'n persentasie van die ekonomies aktiewe bevolking (EAB) word die ... genoem.
- A indiensnemingskoers
 - B ekonomiese groeikoers
 - C produktiwiteitskoers
 - D arbeidsproduktiwiteitskoers
- 1.1.4 'n Voorbeeld van 'n ekonomiese aanwyser is ...
- A sanitasie.
 - B bevolkingsgroei.
 - C lewensverwagting.
 - D produsenteprysindeks.
- 1.1.5 Produksie, as 'n ekonomiese aanwyser, hou verband met ...
- A buitelandse handel.
 - B inflasie.
 - C geldvoorraad.
 - D reële BBP.

(5 x 2) (10)

- 1.2 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by die item in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–I) langs die vraagnommer (1.2.1–1.2.8) neer, byvoorbeeld 1.2.9 J.**

KOLOM A	ANTW	KOLOM B
1.2.1 Kindersterftes		A die rentekoers wat banke hef op lenings aan voorkeurkliënte
1.2.2 Primakoers		B die beweging van mense van landelike gebiede na stede en dorpe
1.2.3 Lewensverwagting		C 'n maatstaf wat die aantal babas bepaal wat voor die ouderdom van een jaar sterf
1.2.4 Verstedeliking		D die moontlike aantal jare wat 'n persoon na geboorte leef

(4 x 1) (4)

- 1.3 Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term langs die vraagnommer (1.3.1–1.3.6) in die ANTWOORDEBOEK neer. Afkortings, akronieme en voorbeelde sal NIE aanvaar word nie.**

- 1.3.1 Aanwyser wat gebruik word om die verandering in pryse van goedere wat plaaslik geproduseer word te meet wanneer dit die fabrieksvloer verlaat
- 1.3.2 Die verhouding tussen uitset wat in die ekonomie geproduseer word en die inset
- 1.3.3 Mense binne die ekonomies aktiewe bevolking wat gewillig en in staat is om te werk, maar nie werk kan kry nie.
- 1.3.4 Meet veranderinge in pryse van 'n gemiddelde verbruikersmandjie van goedere en dienste wat deur 'n verbruiker gekoop word

(4 x 1) (4)

AFDELING B

NOEM/GEE/STEL/LYS ENIGE TWEE: (2-PUNT VRAE)

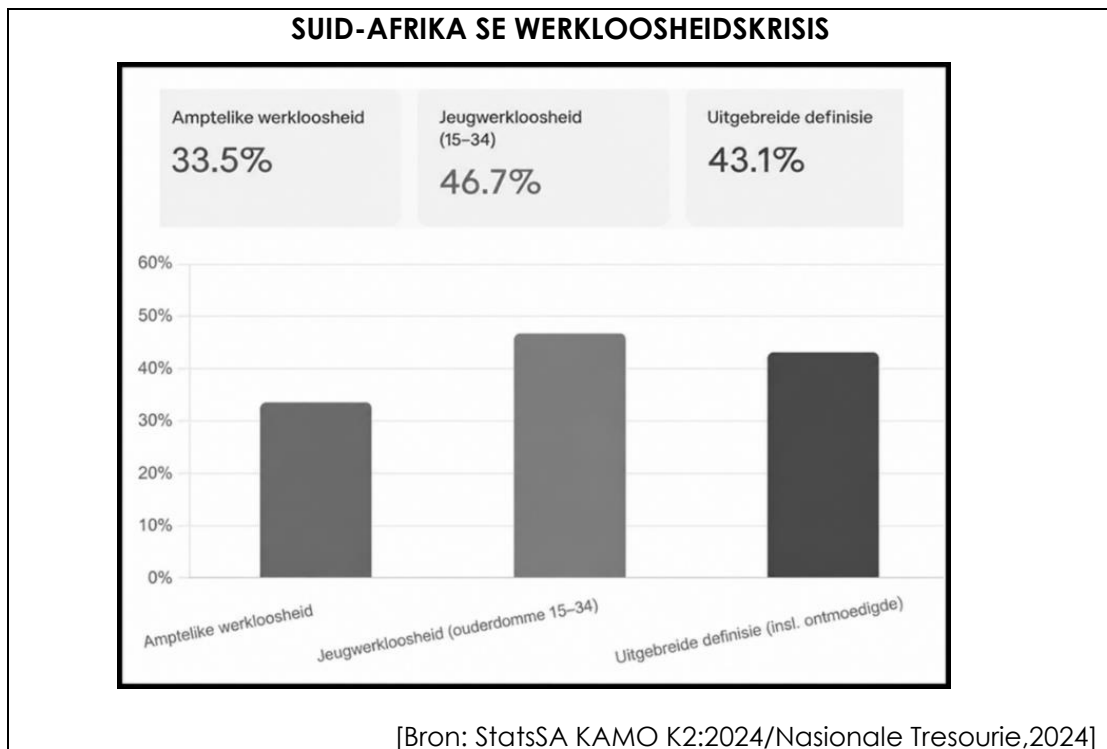
1. Noem TWEE aanwysers wat met buitelandse handel verband hou. (2 x 1) (2)
2. Noem enige TWEE tipes ekonomiese aanwysers wat met indiensneming verband hou. (2 x 1) (2)

2-PUNT-VRAE (MIDDEL-HOËR-ORDE)

1. Waarom word slegs reële BBP-syfers gebruik om ekonomiese produksie wat in verskillende jare plaasgevind het te vergelyk? (1 x 2) (2)

DATARESPONS

1. Bestudeer die grafiek hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

- 1.1 Identify the unemployment rate that includes people who gave up looking for jobs in the graph above. (1)
- 1.2 Noem die instelling wat die werkloosheidsyfers hierbo saamstel. (1)
- 1.3 Beskryf kortliks die term *werkloosheid*. (2)
- 1.4 Verduidelik die negatiewe impak van hoë werkloosheid op die jeug? (2)
- 1.5 Hoe kan die regering werkloosheid in die ekonomie verminder? (2 x 2) (4)

8-PUNT VRAE: (INHOUDGEBASEERD / MIDDEL-ORDE)

1. Bespreek kortliks die *repokoers* en *geldvoorraad* as ekonomiese aanwysers. (2 x 4) (8)
2. Verduidelik die impak van hoë bevolkingsgroei op ekonomiese groei. (4 x 2) (8)
3. Bespreek *arbeidsproduktiwiteit* en *vergoeding per werker* as ekonomiese aanwysers. (2 x 4) (8)

8-PUNT-VRAE: HOËR-ORDE / TOEPASSING

1. Hoe effektief is produktiwiteit as 'n ekonomiese aanwyser? (4 x 2) (8)